

Monogenně dědičné choroby

Monogenně dědičné choroby vznikají jako následek mutace v jediném genu a jejich ovlivnění vnějším prostředím je minimální. V současnosti je známo více než 10 000 monogenně podmíněných poruch.

Základní charakteristika

Povaha choroby závisí na funkci, která modifikovanému genu náleží. V případě metabolických poruch může mutace způsobit nedostatečnou expresi genu a tím deficienci enzymu, který kóduje, což má za následek poruchu metabolické dráhy, které se daný enzym účastní. Porucha bývá i v syntéze strukturních proteinů, což má ve většině případů následky pro celé orgánové systémy. Samotná porucha nemusí být nutně způsobena nedostatečnou expresí, ale často je na základě mutace syntetizován produkt s pozměněnou funkcí, nebo je exprese daného genu zvýšena. Tyto poruchy mají v naprosté většině případů o mnoho závažnější důsledky pro postiženého.

Monogenní choroby dělíme podle typu dědičnosti na:

- Autozomálně dominantní (AD)
- Autozomálně recesivní (AR)
- X-vázané

Diagnostika monogenních chorob může být přímá nebo nepřímá. Záleží, jestli známe kauzální mutaci nebo polymorfismus, který je s genem ve vazbě.

Léčba některých monogenně podmíněných chorob je možná na úrovni fenotypové, kdy se jedná o léčbu symptomatologickou. Bohužel, s většinou si současná medicína poradit nedokáže. Nadějí pro postižené je do budoucna genová terapie, která je v současnosti nápomocná například při cystické fibróze, prozatím není trvalá. V principu jde o pokus nahradit nefunkční gen, nebo inhibovat jeho nadměrnou expresi.

Příklady monogenně dědičných chorob

Galaktosemie

U tohoto onemocnění je organismus neschopný metabolizovat galaktózu (chybění enzymu galaktosa-1-fosfáturydyltransferasy) což vede k její hromadění v tkáních. Poškozena mohou být játra, zrak, ledviny a nervová soustava. Dědičnost je autozomálně recesivní.

Tay-Sachsova choroba

 Podrobnější informace naleznete na stránce Tay-Sachsova choroba.

Tay-Sachsoův syndrom je fatální genetická porucha metabolismu, při které dochází k hromadění gangliosidů v nervové tkáni. Příčinou nemoci je nedostatečná exprese genu pro enzym Hexoaminidázu A, který má za úkol gangliosidy štěpit. Dědičnost je autozomálně recesivní.

Marfanův syndrom

 Podrobnější informace naleznete na stránce Marfanův syndrom.

Jde o autozomálně dominantní onemocnění pojivové tkáně, které postihuje kostru, srdce, oči, cévy a plíce. Příčinou je porucha tvorby fibrilínu. Mezi klinické příznaky patří nadměrný vzrůst, exkavace hrudníku, dilatace aorty, dlouhé a tenké prsty.

Odkazy

Použitá literatura

- <http://www.who.int/genomics/public/geneticdiseases/en/> (<http://www.who.int/genomics/public/geneticdiseases/en/>)
- ŠÍPEK, Antonín. *Genetika* [online]. [cit. 2011]. <<http://www.genetika-biologie.cz/geneticky-podminene-choroby>>.